

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 89

2018

УДК 811.111.142

Дюканова Ніна

доц.

Національна академія статистики,
обліку та аудиту
ORCID ID 0000-0001-7192-2705

Касьяненко Алла

Національна академія статистики,
обліку та аудиту
ORCID ID 0000-0003-1566-5470

ОСНОВИ РЕДАГУВАННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ, НАПИСАНИХ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Викладено принципи написання і редагування наукових статей англійською мовою. Наведено приклади і дано поради, як виправляти типові стилістичні та синтаксичні помилки авторів.

Ключові слова: академічний стиль, прийоми спрощення мови і структури тексту, переліки, абзаци, розділові знаки, номіналізація.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі лінгвістика досліджує роль мови у загальносуспільній практиці, реалізуючи конкретні соціопрагматичні аспекти. Під прагматикою тексту розуміємо структуру та функціонування мовних одиниць, вибір яких зумовлений інтенціями відправника тексту (адресанта) з урахуванням прийнятих у такому функціональному (академічному) стилі нормативних способів уживання мови. Такий комунікативно-соціопрагматичний підхід до розв'язання питань мовленнєвої діяльності є зумовленим практичною потребою, зокрема поліпшенням міжнародної наукової комунікації. Завдяки розвитку прагматичних досліджень стало очевидним, що текст дедалі більше перетворюється на носія конкретної соціальної комунікативної функції з урахуванням вимог жанру [1, 6].

Ця стаття є коротким оглядом літератури з **метою** викладення основних принципів написання, перекладу і редагування наукових статей, тез доповідей на міжнародних конференціях та інших матеріалів. У цілому в світовій літературі домінує розуміння наукового тексту як монотипу, який є диференційованим лише у

плані виділення основних жанрів, таких як наукова стаття, оглядова стаття, монографія тощо [5].

Автори ставили перед собою такі **завдання**: коротко охарактеризувати стиль науково-технічної літератури і надати конкретні поради щодо написання, перекладу чи редагування робіт, які мають на меті бути надрукованими в журналах, які індексують у Scopus або Web of Science.

Актуальність роботи обумовлена тим фактом, що публікація наукових статей англійською мовою за кордоном дедалі більше стає необхідністю і критерієм конкурентоспроможності вітчизняних науковців [1-3, 5]. Враховуючи цільову аудиторію, редактор перевіряє точність і повноту викладення інформації і міркує над тим, чи не можна додати, викреслити чи модифікувати певні матеріали. Іншими словами, йдеться не тільки про дотримання стилю науково-технічної прози, але й про вимоги конкретного жанру (видання).

Редактори іноземних журналів дотримуються високих вимог щодо написання наукових робіт, і основними критеріями для них залишаються чіткість, ясність і структурованість під час викладення матеріалів науково-дослідної роботи [2-4, 7]. Тому проблеми написання якісних наукових матеріалів англійською мовою ще довго будуть у центрі уваги науковців та усіх причетних до підготовки наукових кадрів в Україні.

Виклад основного матеріалу. У багатьох початківців складається враження про академічний стиль як складний, заплутаний й «офіційний». Дійсно, кожен з нас стикався з роботами, написаними саме так. Проте академічний стиль характеризує передусім строгість, а не надуманість чи багатослів'я. Редактор перевіряє передусім відповідність мови до вимог цільової аудиторії. Мова має бути ясною, логічною, конкретною, пристосованою до рівня знань читачів.

Взагалі простоту (читабельність) тексту визначають такі фактори, як довжина речення, довжина слів й частота знайомих читачу слів [7, 8], що підтверджує цитата: “The best English is that which gives the sense in the fewest short

words” [7: 18]. Легше за все досягти мети за рахунок скорочення речень, які у академічному тексті мають об’єктивну тенденцію подовжуватися через наявність посилочних, цифрових та інших даних у дужках (Smith & Brown, 2017a, p. 87). Проте навіть тут вважається, що ідеальна довжина речення становить 8-10 слів, припустима – 20-30 слів, а абсолютно неприпустима – 45 слів і більше [8]. Тому слід просто викреслювати зайві слова, намагаючись спрощувати інші. Для порівняння:

No: An extensive review of the literature available at the present time leads us to the inescapable conclusion that maternal age shows a statistical association with income.

Yes: Most studies have shown an association between maternal age and income.

Дослідження, присвячені труднощам сприйняття науково-технічної літератури, показують, що навіть підготовлена високоосвічена аудиторія науковців віддає перевагу текстам, написаним короткими знайомими їм словами [8]. Чим більше складів міститься у слові, тим важче його сприймати. Звичайно, дотримання точної термінології підвищує достовірність статті, не слід лише зловживати термінами або технічним жаргоном. Тому, описуючи загальні речі, користуються короткими загальноприйнятими словами:

No: It is evident that there is a discrepancy of considerable magnitude between...

Yes: It is clear that there is a large difference between....

Особливий тип багатослів’я, коли беруть цілком самодостатнє дієслово і перетворюють його на іменник додаванням іншого дієслова типу ‘make’, ‘take’, ‘give’ тощо називається номіналізацією (див. приклади нижче). Як правило, можна легко поновити оригінальне слово, не змінивши при цьому зміст фрази. Подібні зайві слова безжально викреслюють, не припускаючи їх застосування у подальшому. Так,

замість
make a decision

уживають
decide

take under consideration	consider
give an explanation	explain
make a presentation	present
is indicative of	indicates
place an emphasis on	emphasize
come to a conclusion	conclude
undertake an investigation	investigate
give a description	describe тощо.

Редактори наукових журналів часто стикаються з прикладами багатослів'я типу «масло масляне». Наприклад, немає сенсу вказувати порівнюючи *larger in magnitude*, коли досить одного слова *larger*. Слід вибирати найконкретніші терміни й правильно оцінювати дії, такі як обрахування чи порівняння кількостей (розрізняючи *numbers i amounts*). Наприклад:

<u>замість</u>	<u>уживають</u>
absolutely complete	complete
true facts	facts
current status	status
meet with	meet
advanced plan	plan тощо.

Академічний стиль диктує уникати зайвої прямолінійності викладення матеріалу, застосовуючи слова-зв'язки. Вони забезпечують логічність, чіткість і когерентність писемної мови й поділяться на такі широкі категорії:

- Додавання одного пункту до іншого: *in addition, moreover, furthermore*;
- Подібність: *likewise, similarly, in the same way*;
- Протиставлення: *however, on the contrary, on the other hand*;
- Причинно-наслідковий зв'язок: *therefore, hence, thus*;
- Підведення підсумків: *in conclusion, to summarize, in other words* тощо.

Золоте правило письма полягає у тому, щоб *одне речення містило лише одну думку*. У разі дефіциту думок у роботі доцільність письма короткими реченнями зростає. Тому редактори завжди перевіряють можливість реорганізації тексту з метою підвищення його читабельності. Структурованість тексту і правило «нової теми» уживають для того, щоб кожна нова думка плавно витікала з попередньої, а також для підкреслення найважливіших моментів з погляду логіки викладення матеріалу.

Важко читати тексти, які складаються лише з довгих або лише з коротких речень, тому необхідно варіювати довжину речень. Найчитабельнішою вважається проза, де довгі речення чередують з короткими.

Розставляючи пунктуацію у довгих реченнях, керуються правилом, що речення, яке містить більше двох ком посередині і крапку наприкінці, завжди можна розділити на два. Вважається, якщо обидві частини речення поєднуються сполучниками «і/ та» чи «але», між ними дійсно є логічний зв'язок. Редактор у цьому випадку наполягає на поділі речень.

Дослідження психології читачів вказують на наявність у них двох піків уваги: на початку речення і ближче до його кінця [8]. Зазвичай тему розкривають на початку, а нову, складну для сприймання інформацію залишають на кінець речення. Тому ключове слово чи фразу розміщують на початку речення.

Спираючись на цей факт, можна скористатися такими популярними стратегіями спрощення писемної мови, як переважне уживання активного стану (коли відомим є «агент», що виконує ту чи іншу дію):

Yes: *James Black received the Nobel Prize.*

No: *The Nobel Prize was received by James Black.*

Надаючи перевагу активному стану, дотримуються правила розташування найважливішого слова (фрази) ближче до початку речення; тобто припускається, що і підмет, і доповнення мають еквівалентну вагу для змісту речення. Зауважимо, що в англійській мові у ролі «агентів» можуть виступати предмети, наприклад:

English prefers verbs to nouns.

Звичайно, неможливо відмовитися від пасивного стану взагалі. Для нього характерним є таке: 1) для висловлення однакової думки витрачається більше слів; 2) він звучить більш нудно й «офіційно». Пасивному стану віддають перевагу у таких трьох випадках:

– Коли агент є неважливим чи невідомим:

No: *Some builders set up our laboratory in 2000.*

Yes: *Our laboratory was set up in 2000.*

– Коли доповнення є суттєвим для змісту речення:

No: *We have patented this unique process.*

Yes: *This unique process has been patented.*

– Коли із якихось причин краще не згадувати, хто виконав (чи не виконав) ту чи іншу дію:

No: *We disregarded your advice on clear English.*

Yes: *Our advice on clear English has been disregarded.*

Структурованості тексту досягають завдяки завтосуванню абзаців. Взагалі абзаци/ параграфи використовують для того, щоб згрупувати пов'язані між собою думки і надати читачеві візуальний відпочинок. У наукових статтях нерідко спостерігаємо дефіцит абзаців, коли неможливо зрозуміти, де закінчується одна група думок і починається інша. Як правило, кожен нову тему чи думку треба починати з нового абзацу [8].

Цілком припустимо писати короткими абзацами, подібними до тих, що використовують у переліках та інструкціях. Важливо тільки, щоб кожен пункт був чітко визначеним й мав однаково змістове навантаження:

Yes: *There is a clear system of reviewing research papers according to five criteria: relevance to the topic, support and development of ideas, organization and logical structure, academic style, adequacy and accuracy of the language.*

Наявність переліків у будь-якому тексті полегшує працю читача, тому

рекомендується використовувати їх так часто, як це дозволяють вимоги конкретних наукових журналів. Логіка і послідовність викладення фактів має бути зрозумілою: переважно це будуть хронологічний чи ієрархічний порядки. Бажано організувати інформацію кожен раз у однаковій послідовності за принципом паралельних структур, які складаються з окремих речень (див. перші три приклади, де наявність дієслова є обов'язковою):

No: *All good research papers have certain qualities in common. Such as clarity, accuracy and conciseness.*

Yes: *All good research papers have certain qualities in common, such as clarity, accuracy and conciseness.*

або

Yes: *All good research papers have certain qualities in common. These include clarity, accuracy and conciseness.*

чи переліках, де наявність дієслова не є обов'язковою:

Yes: *All good research papers have certain qualities in common:*

- *clear sentences*
- *accurate word choice*
- *concise construction.*

Уживання розділових знаків і великих/ малих літер у переліках має стати предметом уніфікації за таким принципом:

- Пункти, які складаються з цілих речень, починаються із заглавної літери і закінчуються крапками.
- Пункти, які складаються з фраз або окремих слів, починаються із строчної літери, а крапка ставиться лише у самому кінці списку (вони ніби складають єдине речення із крапкою наприкінці).

Рівень сприйняття тексту читачем підвищується, якщо вже у першому абзаці розкрито напрям подальших думок автора, іншими словами, абзац починається з головного речення [8]:

Yes: *Maintaining a healthy lifestyle requires eating a nutritious diet and getting regular exercise.* [головне речення] *A nutritious diet includes eating a variety of goods from each of the four food groups: meat, dairy, fruits and vegetables, and grains. Regular exercise is also an essential part of keeping a healthy lifestyle.*

Інші два речення у параграфі будуть другорядними за змістом.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Викладені матеріали орієнтують читача на написання, переклад та редагування наукової статті згідно з критеріями, які встановлені й існують у світовій практиці протягом останнього сторіччя.

На основі літератури і практичного досвіду авторів можна зробити такі **висновки:**

– спрощення і підвищення «читабельності» академічної прози досягається за рахунок адекватного підбору слів / термінів, регулювання довжини абзаців і речень, які входять до їх складу, а також правильного уживання активного / пасивного станів, переліків та пунктуації;

– редактори наукових журналів висувають високі вимоги до стилю написання науково-технічних текстів, дбаючи про їх структурованість, когерентність та функціональність.

Свою подальшу роботу автори вбачають у дослідженні можливостей застосування готових банків фраз у процесі написання академічних текстів. Це дозволяє значно полегшити працю науковців і скоротити час на написання наукової статті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дюканова Н.М., Никонова Л.І. Стилістичні особливості написання наукової статті англійською мовою. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Л. Українки. Серія «Філологічні науки», 2011. № 4. С.186-190.

2. Олександрова Г.М., Дюканова Н.М. Основи редагування англійської науково-технічної прози. Intellectual Archive. Toronto: Shiny World Corporation (Canada). 2016. November – December. Vol. 5. No 6. P. 91-98.

3. Дюканова Н.М. Структура и специфика написания английской научной статьи. Языковой дискурс в социальной практике. Сб. науч. трудов. Тверь: Твер. гос. ун-т, 2015. С. 91-96.

4. Ільченко О.М. Англійська для науковців. *The Language of Science: підручник*. Вид. 2-ге, доопр. К.: Наук. Думка, 2010. 288 с.
5. Богатырев А.А., Тихомирова А.В. Альтернативная стилистика научного текста в контексте формирования интеркультурной академической текстовой компетентности . *Мир лингвистики и коммуникации*. 2015. № 5 (юбилейный). URL: http://tverlingua.ru/archive/042/08_42.pdf.
6. Наер В.А. Прагматика научных текстов (вербальные и невербальные аспекты). *Функциональные стили. Лингво-методические аспекты*. Москва: Наука, 1984. С.12-23.
7. Day, Robert A. *How to Write and Publish a Scientific Paper*. New York: Oryx Press, 1995. 228 p.
8. Williams, Joseph M. *Style: Ten Lessons in Clarity and Grace*. Glenview Ill.: Scott, Foresman. 1999. 212 p.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2018.

Diukanova Nina, Kasianenko Alla. Fundamentals of editing of research papers written in English.

The principles of scientific papers written in English editing have been presented, specific examples have been set, and the tips how to correct authors' typical stylistic and syntax errors have been given.

Keywords: *academic style, techniques to simplify language and structure of texts, lists, paragraphs, punctuality, nominalization.*

REFERENCES

1. Diukanova, N.M., Nykonorova, L.I. Stylistic specificity of research paper writing in English. *Scientific Bulletin of Lesi Ukrainki Volyn National University. Series "Philological Sciences"*. 2011. No. 4. P. 186-190 [in Ukrainian].
2. Olexandrova, G.M., Diukanova, N.M. Fundamentals of editing of English scientific and technical prose. *Intellectual Archive*. Toronto: Shiny World Corporation (Canada). 2016. November – December. Vol. 5. No. 6. P. 91-98 [in English].
3. Diukanova, N.M., Structure and specificity of English scientific paper writing . *Linguistics Discourse in Social Practice. Collection of Scientific Works*. Tver: Tver State University, 2015. P. 91-96 [in Russian].
4. Ільченко, О.М. *English for Scientists. The Language of Science: Guidance/ 2nd edition*, reviewed. Kyiv: NaukovaDumka (Scientific Thought), 2010. 288 с. [in Ukrainian].
5. Bogatyrev, A.A., Tikhomirova A.V. Alternative stylistics of scientific text in the context of formation of inter-cultural academic text competence // *World of Linguistics & Communication*, 2015. No. 5 (jubilee). Retriever from: http://tverlingua.ru/archive/042/08_42.pdf. [in Russian].
6. Naer V.A. Pragmatics of scientific texts. (verbal and non-verbal aspects / *Functional Styles: Linguo-Methodical Aspects*. – Moscow: Nauka (Science), 1984. – P. 12-23 [in Russian].
7. Day, Robert A. *How to Write and Publish a Scientific Paper*. – New York: Oryx Press, 1995. 228 p. [in English].
8. Williams, Joseph M. *Style: Ten Lessons in Clarity and Grace*. Glenview Ill.: Scott, Foresman. 1999. 212 p [in English].

УДК 37
ББК 74

П 78 Проблеми освіти: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». К., 2018. Вип. 89. 304 с.

Черговий випуск збірника наукових праць містить статті з актуальних проблем розвитку формальної, неформальної освіти в Україні та європейських країнах. Значну увагу приділено питанням викладання іноземних мов, використання ІКТ, розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти.

Для широкого кола освітян, науковців, усіх, хто цікавиться інноваційними технологіями в освіті.

Збірник входить до Переліку наукових фахових видань України (наказ МОН від 24.10.2017 № 1413), в яких можуть бути опубліковані результати дисертаційних досліджень у галузі педагогіки на здобуття наукових ступенів доктора наук, кандидата наук та доктора філософії.

Головний редактор: Завалевський Ю.І. – д-р пед. наук, професор.

Редакційна колегія:

Гончарова Н. О. – канд. пед. наук; Дубасенюк О. А. – д-р пед. наук, професор; Євтух М. Б. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Ельбрехт О. М. – д-р пед. наук, доцент; Жалдак М. І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Ївженко Ю. В. – канд. пед. наук (відповідальний секретар); Клокар Н. І. – д-р пед. наук, професор; Кремінський Б. Г. – д-р пед. наук, доцент; Луговий В. І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України, перший віце-президент НАПН України; Леута О. І. – д-р філ. наук, професор; Ляшенко О. І. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Олійник В. В. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Польтуржискі Йозеф – доктор хабілітований, доцент, професор Варшавського університету (Плоцьк, Польща); Прокопенко І. Ф. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Радкевич В. О. – д-р пед. наук, професор, дійсний член НАПН України; Сафонов Ю. М. – д-р екон. наук, професор (заступник головного редактора); Удалова О. Ю. – канд. пед. наук, доцент; Чайковський А. С. – д-р істор. наук, професор.

Відповідальний за випуск: Кирієнко О. Ю. – канд. істор. наук.

Адреса редколегії: 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського 36, каб. 319,
тел.: (044) 248-23-09, E-mail: P_education@ukr.net

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 22200 – 12100 ПР від 08 липня 2016 року.

*Рекомендовано до друку Вченою радою ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
(протокол № 6 від 26 червня 2018)*

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних відповідної галузевої термінології, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються.

© Державна наукова установа
«Інститут модернізації змісту освіти», 2018
© Автори статей

ЗМІСТ

Дошкільна та початкова освіта: перспективи розвитку

Андрієвська Віра

Принципи підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій 6

Гришко Ольга, Клевака Леся

Інтелектуальний розвиток дошкільників у процесі формування елементарних математичних уявлень у сучасних закладах дошкільної освіти 20

Пашигар Марина

Сутність національно-патріотичного виховання дошкільників як компонента виховної системи 34

Середня освіта на шляху формування

Касіч Наталія

Зміст, форми і методи виховання цілеспрямованості старших підлітків у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності 45

Кравченко Оксана

Методи формування та розвиток критичного мислення на уроках суспільних дисциплін 54

Нагорний Юрій

Музейна педагогіка на шляху інституціоналізації 71

Петренко Наталія

Рівень сформованості педагогічної компетентності: методика експериментальної роботи 88

Вища освіта України в контексті європейського виміру

Гевко Ігор

Перспективи розвитку вищої освіти в Тернопільській області в умовах демографічної кризи та реформування освіти 100

Громов Євген Застосування колективних форм аудиторної роботи як засіб підвищення мотивації до навчання англійському усному мовленню польських студентів нефілологічних спеціальностей	109
Дюканова Ніна, Касьяненко Алла Основи редагування наукових статей, написаних англійською мовою	125
Ємельянова Олена, Мовчан Діана, Баранова Світлана XXI століття – нова ера можливостей для студентів-перекладачів	134
Костікова Ілона Використання мовного портфоліо у процесі вивчення іноземної мови.....	145
Купрата Надія, Ковальчук Галина Виховання національної самосвідомості студентів – майбутніх економістів: аналіз соціолінгвістичних досліджень	160
Левченко Олег, Головенкін Володимир, Полукаров Олексій Концепція формування компетенцій забезпечення особистої, професійної та цивільної безпеки у здобувачів вищої освіти КПІ ім. Ігоря Сікорського.....	171
Повстин Оксана Упровадження педагогічної технології підготовки курсантів і студентів закладів вищої освіти цивільного захисту до управлінської діяльності	180
Погребняк Віталій, Дашковська Олена, Солоденко Алла Якість вітчизняної вищої освіти: система і механізми забезпечення.....	195
Тимошенко Наталія, Власюк Оксана Аналіз систем вищої освіти Іспанії та Італії.....	207
Хоботова Еліна Методика представлення сучасних наукових відкриттів у процесі вивчення екологічних дисциплін.....	218
Теорія та практика професійної освіти	
Андрощук Ірина Професійний розвиток викладачів кафедр менеджменту університетів Республіки Польща у контексті загального розвитку особистості.....	233